

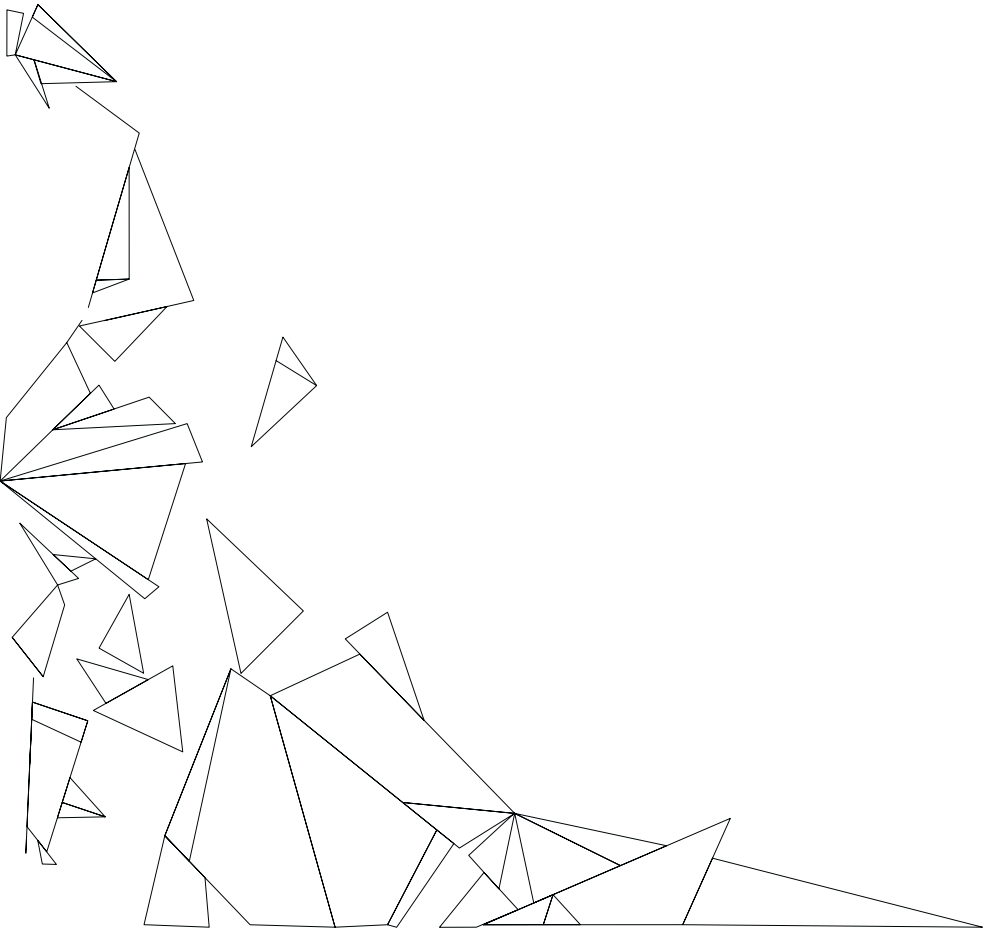
**KONGSBERG
KOMMUNE**

Førsteklasses forberedt

Overgangsplan fra barnehage til skole i Kongsberg kommune

2023 - 2030

Innholdsfortegnelse

	Side	
Kap. 1	Førsteklasses forberedt: Mål	4
Kap. 2	Førsteklasses forberedt - Forum for sammenheng og samarbeid barnehage- skole	4
Kap. 3	Føringer for overgang fra barnehage til skole	5
Kap. 4	Fem felles fokusområder	6
Kap. 5	Selvhjelpsferdigheter	7
Kap. 6	Sangskattekista	8
Kap. 7	Tilbud til alle skolestartere på Vitensenteret	8
Kap. 8	Samarbeid med foreldre og overføring av informasjon	8
Kap. 9	Overgang for barn med særlige behov	9
Kap. 10	Rutine for overgangssamarbeidet	9
	Samtykkeskjema	14
	Skjema for overføring av informasjon fra barnehage til skole	15

Kap. 1 Førsteklasses forberedt

Livet er fullt av overganger. Det er slik det er å leve. Å vokse, utvikle seg og lære. Noen overganger er små og nærmest umerkelige. Andre overganger er av større betydning. Som overgangen fra barnehage til SFO og skole.

Nesten alle barn som stiller til første skoledag i Kongsberg kommune, har begynt læringsløpet sitt i barnehagen. Det gir oss gode muligheter for tett samarbeid, tidlig innsats og felles forberedelse. Sammen skal vi sørge for at alle barn får en god start på skolen.

For de fleste barna vil skolestarten skje på SFO, der fokus er lek og aktiviteter tilpasset barnas alder. Dette gjør overgangen fra barnehagen mindre brå og noen uker på SFO før skolestart kan bidra til å trygge både barn og foreldre.

Kongsberg kommune har siden 2013 hatt en systematisk plan og rutine for overgangen fra barnehage til skole; «Førsteklasses forberedt». Denne planen er en revidering av denne og våre mål for overgangssamarbeidet videreføres.

Mål

Kongsberg kommune har fire overordnede mål for overgangen fra barnehage til skole. Vi vil legge til rette for at:

- Alle barn i førskolealder i Kongsberg skal ha en god og godt forberedt overgang fra barnehage til skole.
- Alle barn skal begynne på en skole som kjenner dem og som de kjenner igjen.
- Alle barn skal oppleve at det er helhet og sammenheng mellom barnehage og skole
- Alle barn skal få videreført informasjon som gagnar dem fra barnehage til skole.

Med dette som mål vil vi arbeide for at alle barn som begynner på skolen i vår kommune stiller førsteklasses forberedt. Å bidra til at alle barn får en god skolestart, uavhengig av bakgrunn og behov, forebygger utenforskap og danner grunnlag for en levende kommune der alle får ta sine evner i bruk. Barna er kanskje bare 20 % av befolkningen, men de er 100 % av framtiden.

Kap. 2 Forum for Førsteklasses forberedt

Erfaringer viser at faste rutiner og felles møteplasser er avgjørende for å få til et godt og systematisk samarbeid rundt overgangen fra barnehage til skole. I Kongsberg har vi lenge hatt gode samarbeidsrutiner og i 2013 etablerte vi *Førsteklasses forberedt – forum for sammenheng og samarbeid barnehage – skole*. I forumet møtes rektorer, styrere, kontaktlærere, pedagogiske ledere, SFO- ledere, PPT- rådgivere, rådgivere fra Oppvekstkantoret og andre aktuelle samarbeidspartnere hver høst og vår. Forumet er en viktig møteplass for felles kompetanseheving, forventningsavklaringer, erfaringsdeling og planlegging. Det bidrar til god delingskultur og kjennskap til hverandre og har vært og er en forutsetning for det gode overgangssamarbeidet i kommunen.

Kap. 3 Føringer for overgang fra barnehage til skole

Både i barnehageloven og opplæringsloven stilles det krav om at barnehage- og skoleeiere skal samarbeide for å skape en trygg og god overgang fra barnehage til skole og SFO. Lovparagrafene er et tilsvar til hverandre og slår fast følgende:

Barnehagelovens § 2 a Plikt til å samarbeide med skolen om overgang fra barnehage til skole
Barnehagen skal samarbeide med skolen om barnas overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning, jf. opplæringslova § 13- 5 og privatskolelova § 5-5. Samarbeidet skal bidra til at barna får en god og trygg overgang.

Opplæringsloven § 13- 5 Plikt til å samarbeide med barnehagen om overgangen til skolen
Skolen skal samarbeide med barnehagen om barna sin overgang til skole og skolefritidsordning. Samarbeidet skal bidra til at barna får en trygg og god overgang. Skoleeigaren har hovudansvaret for samarbeidet og skal utarbeide ein plan for overgangen frå barnehage til skole og skolefritidsordning.

Den lovfestede plikten til å samarbeide er gjensidig og formålet er å bidra til at barna får en god og trygg overgang. En god og trygg overgang handler blant annet om at barn og foreldre opplever overgangen som forutsigbar og vet hva de kan forvente når de begynner på skolen og SFO. Det handler også om at skolen er forberedt på hvilke erfaringer barna har med seg fra barnehagen. For å oppnå dette, bør det blant annet tilrettelegges for en god dialog, som involverer foreldre, barnehage, skole og SFO.

Like viktig som å involvere de voksne i overgangen, er det å involvere de elevene som allerede har gått på skolen noen år. Å la de yngre elevene bli kjent med de eldre gjennom fadderordninger, bidrar til større trygghet for skolestarterne og til gode skolemiljø.

Plikten til å samarbeide har blitt styrket de senere år. Bakgrunnen er økt kunnskap om at barn stiller ulikt rustet til å begynne på skolen, både faglig og sosialt. Og at dette kan få betydning for deres muligheter til å finne seg til rette, trives i og mestre skolen.

Selv om barn har opplevd og mestret mange overganger i sine tidligste leveår, kan overgangen fra barnehage til skole by på utfordringer for noen elever. Årsaken kan være mangelen på kontinuitet mellom barnehage og skole. Nytt fysisk og sosialt miljø, nye voksne, nye forventninger og mye mer komplekse omgivelser på skolen, kan oppleves vanskelig. Særlig når barna samtidig opplever økte krav og mindre støtte, sammenlignet med livet i barnehagen (*Brostrøm/ NOU 2010:08*). Derfor er gode forberedelser og nært samarbeid det siste barnehageåret viktig.

Nyere forskning har vist at barns utvikling innen språk, matematikk, selvregulering og sosial kompetanse i barnehagealder har stor betydning for deres faglige og sosiale tilpasning på skolen. Dette var også utgangspunkt for Agderprosjektet, et omfattende forskningsprosjekt i samarbeid mellom ledende forskere og praksisfelt, der man ville finne ut hva som er viktig innhold for de eldste barnehagebarna og hva som kan gjøre dem bedre rustet til å begynne på skolen. Målet var å utvikle et førskoleopplegg som gir barn et likere og bedre læringsgrunnlag ved skolestart.

Gjennom prosjektet har man funnet ut at førskoleopplegg som vektlegger læringsaktiviteter innenfor nettopp de fire områdene språk, matematikk, selvregulering og sosial kompetanse, gir stor læringsgevinst for *alle* barn. Forutsetningen er at aktivitetene er lekbaserte og at de skjer innenfor rammene av trygge og varme relasjoner.

Studier fra prosjektet viser at et slikt førskoleopplegg bidrar til å jevne ut forskjeller både mellom barnehager og mellom barn, fordi læringsgevinsten var den samme, uavhengig av foreldrebakgrunn og barnas ferdigheter før førskoleopplegget. Læringsgevinsten barna fikk tok de med seg inn i første klasse og den var der fremdeles ett år etter skolestart, bare da enda større. Læringsgevinsten målt i slutten av første klasse tilsvarer så mye som 5 måneder med læring og utvikling (*Agderprosjektet UiS 2019*).

De senere årene har det vært en økende bevissthet rundt den betydningen lek har i barns liv og hvor viktig den er for en god og allsidig utvikling, særlig i årene frem mot skolestart. Dette ble nylig belyst i boken *Lek og læring i et nevroperspektiv* av hjerneforsker Per Brodal og barnepsykiater Charlotte Lunde. I boken viser de hvordan en hjerne i utvikling har et medfødt behov for lek, og at barns lek har betydning for utviklingen av både motoriske, sosiale, språklige og kognitive ferdigheter. Leken er et sentralt utviklingsarbeid hos barn, slår forfatterne fast (*Lunde og Brodal: Lek og læring i et nevroperspektiv, Universitetsforlaget 2022*).

Leken har tradisjonelt stått sterkt i norske barnehager og SFOer og er nå i ferd med å innta en større plass i skolen, nettopp på grunn av kunnskap om hvor viktig den er for barns læring og utvikling. Dette vil kreve økt kompetanse i lek hos lærerne. For leken er ikke noe som bare skal overlates til barna selv. Voksne må vite hvordan man starter, verner, veileder, utvikler og avslutter lek på en god måte. De må være tett på og aktivt deltakende. Den erfarne barnehageforskeren og psykologen Kari Lamer beskriver det slik: «Fordi store deler av dagen er satt av til lek, blir de voksnes observasjon og deres aktive deltakelse i leken avgjørende for å sikre at *alle* barna får glede av denne stimuleringen leken gir (*Lamer: Du og jeg og vi to, Gyldendal, 1997*).

Kap. 4 Fem felles fokusområder

Med dette som kunnskapsgrunnlag ønsker vi at alle barnehager, men også SFOer og skoler i Kongsberg har et særskilt fokus på og jobber systematisk med disse fem områdene:

Språk

Barna møter voksne som:

- Skaper leseglede.
- Systematisk jobber med barnas begrepsforståelse og språklige bevissthet
- Legger til rette for ulike (muntlige og skriftlige) språkaktiviteter.

Matematikk

Barna møter voksne som:

- Legger til rette for læring og erfaring med tall, telling, sortering, mengde, mønster og former.
- Motiverer til undring og utvikling av evne til refleksjon og problemløsning.

Sosial kompetanse

Barna møter voksne som:

- Legger til rette for å bygge gode sosiale relasjoner
 - Mellom voksne og barn
 - Mellom barn på tvers av grupperinger
- Anerkjenner deres følelser, lærer barna å sette ord på dem og respektere både egne og andres følelser.
- Lærer barna å sette grenser for seg selv på en god måte og å respektere andres grenser.
- Demper og finner løsninger på konflikter.

Selvregulering

Barna møter voksne som:

- Skaper god struktur, har tydelig organisering og klare forventninger i hverdagen.
- Er varme, tydelige og regulerte (autoritative).
- Gir barna mulighet til å uttrykke følelser, tanker, meninger og erfaringer på en god måte

Lek

Barna møter voksne som:

- Tilrettelegger for lek og organiserer tid, rom og lekemateriell som inspirerer til ulike typer lek
- Veileder og støtter barna i leken for å unngå uheldige samspillsmønstre
- Sørger for at alle barna opplever å ha og være en god lekevenn

Hvilke lek- og læringsaktiviteter og metoder barnehagene, SFO'ene og skolene bruker i sitt arbeid med dette, vil variere. Det viktige er å holde fokus på disse fem områdene og å jobbe målbevisst. Det er også nyttig for SFO og skole å bli kjent med hva og hvordan barnehagene har arbeidet med de skoleforberedende aktivitetene. Mye vil være godt egnet for videre lek- og læringsaktiviteter i SFO og småskoletrinnene, både i starten og videre i de første årene i skolen. Felles aktiviteter vil bidra til at barna får ta med seg og bygge på erfaringer de har fra barnehagen og slik oppleve større sammenheng mellom barnehage, SFO og skole.

Kap. 5 Selvhjelpsferdigheter

Når barna blir eldre, vil de i økende grad møte forventninger om visse selvhjelpsferdigheter. Dette er noe barnehage, SFO, skole og hjem må hjelpe barna å møte. Og så vil selvsagt barn møte disse på ulike måter og det er det rom for, men barn som mestrer noen grunnleggende selvhjelpsferdigheter vil lettere kunne finne seg til rette og trives når de begynner på skolen.

Selvhjelpsferdigheter vi øver på i barnehage, SFO og skole er å:

- Kunne vente på tur.
- Kunne ta imot og følge felles beskjeder.
- Kunne holde orden på sakene sine.
- Være selvstendig i påkledning og på do.
- Kunne be om hjelp og melde fra om egne behov.
- Kunne gjenkjenne og skrive eget navn og øve på voksent blyantgrep.

Kap. 6 Sangskattekista

Det er mange aktører involvert i overgangen fra barnehage til skole og samarbeidet må med rette kunne kalles tverrfaglig. En av de viktigste aktørene er Kongsberg kulturskole, som i en årrekke har lagt til rette for og organisert en stor årlig begivenhet i Kongsberg kommune, Sangskattekista.

Sangskattekista er et tilbud i «Sølvtråden- den kulturelle skole- og barnehagesekken» og går ut på at skolestarterne i barnehagen og førsteklasingene på skolen møtes flere ganger til øving, sang og samvær på skolene, før de i fellesskap holder en stor konsert i februar hvert år. Slik blir de godt kjent med hverandre, skolen de skal begynne på og de kulturskattene som sangarven- og gleden byr på.

Repertoaret er stort, nivået høyt og mestringsfølelsen på topp for de som står på scenen. Sangskattekista er en skattkiste på så mange måter, ikke minst gir den mange felles opplevelser og referanser som fungerer som gode overgangsobjekter for skolestarterne.

Kap. 7 Tilbud til alle skolestartere på Vitensenteret

En annen viktig aktør i det skoleforberedende samarbeidet er Kongsberg Vitensenter. De inviterer hver vår alle førskolebarn i kommunen til spennende, lekne og lærerike økter. Under besøkene får skolestartene leke med roboter, koding og digitale verktøy og får også delta i en kreativ musikk- og fortellerstund på biblioteket.

Kjennskap til digitale verktøy og erfaring med selv å skape noe gjennom digitale uttrykksformer er viktig kompetanse i skolen. At Kongsberg Vitensenter gir et tilbud til alle skolestarterne, støtter opp om barnehagenes arbeid og bidrar til at barna stiller til første skoledag med et bedre og likere læringsgrunnlag.

Kap. 8 Samarbeid med foreldre og overføring av informasjon

Av alle viktige aktører i overgangssamarbeidet fra barnehage til skole, er ingen viktigere enn foreldrene. De er barnas fremste omsorgspersoner og ingen øver større innflytelse på barnas utvikling enn dem.

For at overgangen fra barnehagen til skolen skal bli trygg og god, er tett dialog med foreldrene avgjørende. Dette skjer gjennom foreldresamarbeidet siste året i barnehagen og før og etter skolestart ved skolene. Det er særlig viktig at foreldrene trekkes inn når barnehagen skal dokumentere barnas progresjon i læring og utvikling, og når denne informasjonen skal overføres til skolen.

Alle barn har med seg viktige erfaringer og ferdigheter som det er viktig at skolen kjenner til, når de skal skape gode læringsmiljøer og tilrettelegge opplæringen for de nye elevene. Derfor er det viktig

at barnehagene overfører informasjon til skolene om *alle* førskolebarna. Informasjonsoverføring om det enkelte barn forutsetter samtykke fra foreldrene, jf. barnehagelovens § 2 a, og gjelder uavhengig av om informasjonen overføres skriftlig eller muntlig.

Skolene foretar deretter en helhetlig vurdering når de setter sammen de nye førsteklassene. Klassesammensetning er skolenes, ikke barnehagenes, ansvar.

Samtykkeskjema og skjema for overføring av informasjon fra barnehage til skole finner dere bak i planen.

Kap. 9 Overgang for barn med særlige behov

Et godt samarbeid er viktig for alle barn og kanskje spesielt for barn med særlige behov. Nye relasjoner og rutiner er en stor omstilling og kan for disse barna oppleves ekstra utfordrende. Derfor må det tas særlige hensyn til hvordan overgangen skal gjøres for barn med særlige behov, jf. barnehagelovens § 2 a.

Det er viktig at alle tverrfaglige aktører som er involvert i laget rundt barna starter forberedelsene til skolestart tidlig og at de er samkjørte. Samarbeidsmøter med skolen bør starte opp høsten før skolestart og forberedelse til skifte av stafettholder i BTI og koordinatorene for de barna som har individuell plan (IP) i god tid.

Kap. 10 Rutine for overgangssamarbeidet

Tid	Tiltak	Deltakere	Ansvar
August	Oppstart siste barnehageår for førskolebarna. Tilrettelegging for skoleforberedende aktiviteter	Pedagogisk leder	Barnehagestyrer
September	Informasjon om overgangen fra barnehage til skole i Kongsberg kommune gjøres kjent for og distribueres til foreldrene	Barnehagestyrer	Barnehagestyrer

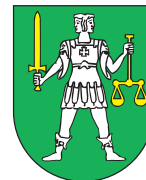
Tid	Tiltak	Deltakere	Ansvar
September- desember	Barnehagen informerer skole og PPT om hvilke barn med særskilte behov det er behov for samarbeids- møte om og avtaler tidspunkt Forberede skifte av stafettholder BTI (selve skiftet skjer nærmere skolestart) Forberede skifte av koordinator (selve skiftet skjer nærmere skolestart)	Barnehagestyrer Pedagogisk leder PPT Spesialpedagog Rektor Foreldre Barnehagestyrer Koordinator	Barnehagestyrer Barnehagestyrer Koordinator
Oktober	Foreldresamtaler i barnehagen. Tema: Forberedelser til skolestart og overføring av informasjon fra barnehage til skole	Foreldre Pedagogisk leder	Barnehagestyrer
November	Samling i Førsteklasses forberedt – Forum for sammenheng og samarbeid barnehage-skole: Forventnings-avklaringer Kompetanseheving- og deling	Pedagogiske ledere Kontaktlærere Representanter fra SFO Representant fra PPT Representant fra Oppvekstkontoret (OK)	Oppvekstkontoret (OK) Rektor Barnehagestyrer
Desember	Foreldre søker Oppvekstkontoret (OK) om utsatt skolestart innen 10. desember	Foreldre	Foreldre

Tid	Tiltak	Deltakere	Ansvar
Januar	Organisere besøk for førskolebarna på skolene for øvelse til Sangskattekista	Kontaktlærere Pedagogiske ledere	Rektor
Februar	Sangskattekistakonsert	Førsteklassinger Førskolebarn Kontaktlærere Pedagogiske ledere Kulturskolen	Kulturskolen Rektor Barnehagestyrer
Mars	Frist for søknad om plass på SFO 1. mars. Gjøres elektronisk på kommunens hjemmeside	Foreldre	Foreldre
Mars/April	Barnesamtaler i barnehagen. Tema: Forberedelser til skolestart Foreldresamtaler i barnehagen. Tema: Forberedelser til skolestart og overføring av informasjon fra barnehage til skole	Førskolebarn Pedagogisk leder Foreldre Pedagogisk leder	Barnehagestyrer Barnehagestyrer
April	Samling i Førsteklasses forberedt-Forum for sammenheng og samarbeid barnehage- skole: Forventningsavklaringer Kompetanseheving- og deling Styrer kontakter skolen for å avtale overføring av informasjon fra barnehage til skole (Følg mal)	Pedagogiske ledere Kontaktlærere Representanter fra SFO Representant fra PPT Representant fra Oppvekstkantoret (OK) Pedagogiske ledere	Oppvekstkantoret (OK) Rektor Barnehagestyrer Barnehagestyrer

Tid	Tiltak	Deltakere	Ansvar
Mai	Skole og barnehage avtaler tidspunkt for overføringssamtaler i juni	Barnehagestyrer Rektor Kontaktlærer Representant for SFO Pedagogisk leder Evt. spesial- pedagog	Barnehagestyrer Rektor
Juni	Førskoledag på alle skolene første onsdag i juni. Førskolebarna besøker skolen og møter klassen, faddere og SFO. Foreldre følger, om ikke annet avtalt med barnehagen Overføringssamtaler på skolen Informasjonsmøte for foreldre som har skolestartere i august. Informasjon om SFO-oppstart	Førskolebarn Faddere Kontaktlærere Foreldre Representanter for SFO Evt. pedagogisk leder/assistent Pedagogiske leder Kontaktlærer Evt. foreldre Foreldre Rektor Kontaktlærere SFO- leder	Rektor Barnehagestyrer Rektor Rektor
August	Første skoledag! SFO åpner før skolestart, sjekk kommunens hjemmesider for oppstartstidspunkt. Samtale med foreldrene til nye elever på 1. trinn	Førsteklassinger Foreldre Kontaktlærer Rektor Førsteklassinger SFO- leder SFO- ansatte Foreldre Kontaktlærer SFO- leder	Rektor Rektor

Tid	Tiltak	Deltakere	Ansvar
MERK:	Førskolebarna skal ha fått tilbud om besøk ved den nye skolen <i>minst</i> fem ganger før skolestart	Førskolebarn Pedagogiske ledere Kontaktlærere SFO- leder/ansatte	Rektor Barnehagestyrer
	De barnehagene som får det til, inviterer de nye førsteklasingene tilbake i løpet av høsten	Barnehagestyrer Pedagogiske ledere	Barnehagestyrer

Denne rutinen er et rammeverk for det som er felles og som kommunen minst forventer av alle involverte i samarbeidet rundt overgangen fra barnehage til skole og SFO. Den enkelte skole og barnehage står fritt til å avtale utover det som står beskrevet her og likeledes tilpasse innholdet til lokale forhold.

KONGSBERG
KOMMUNE

Samtykkeskjema

For å lette overgangen fra barnehage til skole og gjøre skolestarten best mulig, gir jeg/ vi tillatelse til at informasjon som givner

Barnets navn

gis videre til _____ skole

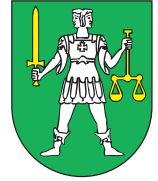
Navn på skolen

Jeg/ vi forutsetter at vi blir gjort kjent med informasjonen som blir gitt på forhånd.

Kongsberg, den _____

Underskrift: _____

Informasjon ved overgang fra barnehage til skole

KONGSBERG
KOMMUNE

Barnehagens navn:

Barnets navn:

Født:

Barnets sosiale kompetanse:	
Barnets språklige kompetanse:	
Barnets øvrige ferdigheter:	
Annet som foreldre eller barnehage mener skolen bør vite om, som er til det beste for barnet:	

Kartleggingsskjema eller annen dokumentasjon kan legges ved dersom foreldre og barnehage ønsker det.

Dato: _____ Foresattes underskrift: _____

Dato: . _____ Styrer/ped.leders underskrift: _____

